

Af de 567 Lodder ere ca. 500 under 4 Tdr. Land og 532 under to Stpr. Hartkorn.

Fra 1841 til 1849 bleve endel Lodder udleiede med  $\frac{1}{4}$  Aars Opstigelstid til en 1ste Mai eller en 1ste November, og af disse findes der endnu godt en halv Snes tilbage, men siden 1849 lyde alle Leiekontrakterne paa  $\frac{1}{2}$  Aars Opstigelstid til en 1ste Mai.

Naar det siges „men i den senere Tid, eftersom Husene ere blevne fæstede, og de blive leiede ud, og de blive leiede ud med  $\frac{1}{4}$  Aars Opstigelstid“, da er dette urigtigt, og ligeledes naar der siges „ja, en Husmand paa Samsø er ikke fatter paa at høste det Korn, han selv saar, han vil maaske blive sagt ud til Frakthytning midt om Sommeren“; thi han kan endog ifølge Leiekontrakterne fra 1841—1849 paa  $\frac{1}{4}$  Aars Opstigelstid kun opstiges til en 1ste Mai eller en 1ste November, og i disse Kontrakter staar udtrykkelig, at Leieren er berettiget til at nyde Godtgjørelse for den af ham i Jorden mulig nedlagte Sæd efter uwillige Mænds Skjon.

Efter de Dplysninger, jeg har kunnet forstaae mig gjennem Godsprotokollerne, er der indtil 1873 ikke opsagt en eneste Huslod.

I 1873 solgte en Husmand, der var bleven separeret fra sin Kone, sit Hus og opgav Leiet af den ham udleiede Lod. Konen, der dengang sad i Tugthuset for Tyveri, ansøgte om at maatte beholde Lodden i Leie, da der var kjøbt et andet Hus til hende, men dette blev neget hende. Dette kan næppe kaldes en Opstigelstid, da Manden selv havde opgivet Leiemaalet og Konens Ret til at fortsætte Leiemaalet vel var mere end tvivlsom, selv om hun ikke havde været separeret fra sin Mand og siddet i Tugthuset for Tyveri.

Noget Aar senere opsaages en Huslod, fordi Leierens Hus var blevet solgt ved Tvangsauktion og han selv gik paa Fattigbæsenet. Han havde alt i flere Aar udleiet Lodden til Græsning, men da hans Hus nu blev solgt og han selv umuligt kunde drive Lodden, blev denne ham opsagt. Lodden blev udleiet til Kjøberen af hans Hus.

Følgelig er det mig ikke bevidst, at nogen Huslod er bleven Leieren berøvet mod hans Ønske.

Naar Husmandsforholdene paa Samsø ere fremdragne som Exempel paa, at Husmanden lever under uheldige, fortvivlede og uudholdelige Forhold, da maa dette formentlig bero paa Ukiendskab med eller Feilsyn paa de faktiske Forhold, ja, man kan vist endog ikke sige, at Forholdene ere usikre for Husmændene paa Samsø. Det bedste Bevis for, at de selv ikke betragte Forholdet saaledes, er den Maade, hvorpaa Salget af deres Eiendoms-huse finder Sted; thi enten sikkre de sig i Forveien, at den nye Kjøber af deres Eiendoms-hus kan faae Leie paa Lodden der tilhører Grevstabet, eller ogsaa sælges Huset hyppig med den Betingelse, at Kjøbesummen, saafremt Kjøberen faaer Leiekontrakt paa Lodden (hvilket i Reglen sker) forhøies med flere Hundrede Kroner efter Loddens Godhed og Størrelse, og det, skjøndt Kontrakterne lyde paa  $\frac{1}{2}$  Aars Opstigelstid. Saaledes kunde Forholdene ikke stille sig, hvis Grevstabet benyttede sin Opstigelstid paa en ubillig Maade, hvis Husmanden ikke nærede fuld Tillid til Leieforholdets Sikkerhed og hvis Leieafgiften ikke ansaas for at være moderat.

Det vilde næppe være et Held for Samsø og Landbrugsubviklingen paa Den, om Huslodderne bleve solgte, men Grevstabet vilde ubetinget lukkere ved Salget. Dette vilde rimeligvis føre til, at Huslodderne i større Stil bleve sammentjødte og sammenlagte, hvilket ingenlunde kunde anses for heldigt, da derved mange Huse vilde blive jordløse.

Gisselfeldt, den 12te Marts 1890.

Med udmærket Høiagtelse

Chr. F. Danneberg Samsø.

Hans Excellence

Indenrigsminister Jørgensen,  
Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd p. p.